

รายงานการสำรวจความคิด ของเด็กและเยาวชน ในหัวข้อ “เด็กและเยาวชนคิดและทำอะไรในแต่ละวัน” (ณ สิงหาคม ๒๕๖๓)

โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน
ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

คำนำ

ความเจริญงอกงามของชาติบ้านเมืองขึ้นอยู่กับ การดูแล การปฏิบัติและ การบริหารของคนในบ้านเมืองนั้น หากประเทศใดมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมและมีความ เข้มแข็งย่อมนำพาประเทศนั้นไปสู่ความสำเร็จและความเจริญงอกงามได้เป็นอย่างดี และจากคำกล่าวที่ว่า “เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” นั้นหมายความว่า ในวันข้างหน้าเด็ก และเยาวชนในปัจจุบันต้องเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มาทำหน้าที่ดูแล รับผิดชอบ ต่อสังคม ต่อการบริหารประเทศชาติต่อไป ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ เชื่อว่าหากเด็กและ เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ ย่อมทำคุณประโยชน์และ สร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไป การศึกษานับเป็นเครื่องมือหลักที่จะใช้ในการพัฒนาเด็กและ เยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เนื้อหาและรูปแบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เราต้องให้ ความสำคัญ ต้องพัฒนาให้มีคุณภาพทันสมัยและทันยุคทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทุกวัน

จากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปโลกออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของเด็ก และเยาวชนมากขึ้น เด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับสื่อต่าง ๆ บนโลกออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดน้อยลง อีกทั้งเนื้อหาของสื่อมีทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นอันตรายต่อเด็ก การป้องกันที่ดีที่สุดคือการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเสพสื่อให้กับ เด็กและเยาวชน ด้วยเหตุที่เด็กและเยาวชนมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง การทำกิจกรรมเพื่อ ช่วยเหลือสังคมซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนต่อการพัฒนา ชุมชน การลงพื้นที่ช่วยเหลือสังคม การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง กิจกรรม จะช่วยให้เด็กและเยาวชนถอยห่างออกมาจากโลกออนไลน์ และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพิ่มมากขึ้น

กรมกิจการเด็กและเยาวชนร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เล็งเห็น ความสำคัญของเด็กและเยาวชนที่จะต้องเติบโตไปเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติ ผู้สำรวจจึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนไทยในยุคปัจจุบันว่าเขากำลังคิด และสนใจอยากทำอะไร ทั้งในด้านการศึกษา การใช้สื่อออนไลน์และการทำกิจกรรมเพื่อ สังคม ผู้สำรวจหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานแบบสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนฉบับ นี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการ พัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

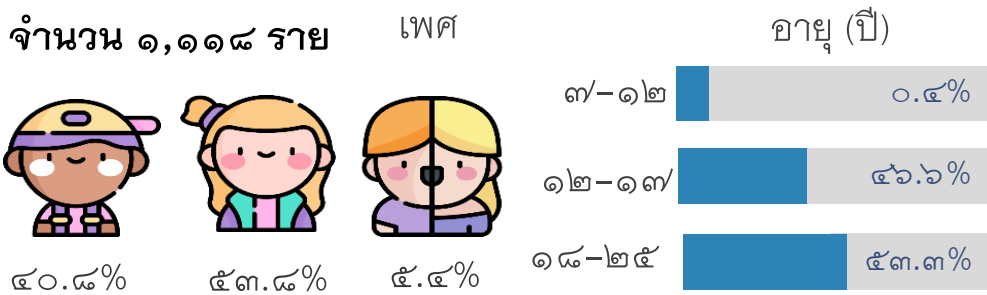

สารบัญ

	หน้า
ด้านที่ ๑ : ด้านการศึกษา	๑
ด้านที่ ๒ : ด้านการใช้สื่อออนไลน์	๔
ด้านที่ ๓ : ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	๑๒

รายงานการสำรวจความคิดเห็น ของเด็กและเยาวชน

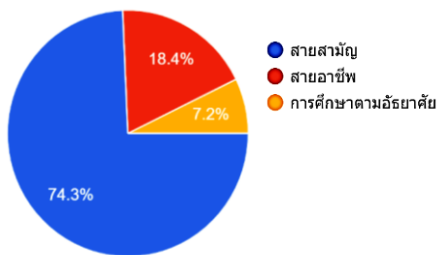
กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับ สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน ช่วงอายุ ๗-๒๕ ปี จำนวน ๑,๑๑๘ ราย ผ่านแบบสำรวจออนไลน์ ในประเด็นด้านการศึกษา การใช้สื่อออนไลน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

ด้านที่ ๑ : ด้านการศึกษา

จากผลการสำรวจ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่ให้ความสนใจเข้ารับการศึกษาทางสายสามัญ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓ ซึ่งเป็นการเรียนต่อของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่เขาสนใจต่อไป รองลงมา คือ ทางสายอาชีพ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔ เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้นวิชาที่สามารถนำไปประกอบวิชาชีพได้โดยตรง เน้นเรียนแบบปฏิบัติมากกว่าการเรียนทฤษฎี โดยเด็กและเยาวชนที่เรียนในสายนี้จะเรียนต่อหรือไม่เรียนต่อในมหาวิทยาลัยก็ได้ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพได้เลย ซึ่งการเรียนสายอาชีพจะเป็นการเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ และเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทั้งยังสามารถเรียนต่อในระดับปริญญาตรีได้โดยต้องศึกษาเพิ่มอีก ๒ ปี และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายที่เด็กและเยาวชนให้ความสนใจ คิดเป็นร้อยละ ๗.๓ เนื่องจากเป็นการเรียนที่ต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน จากบุคคล จากชุมชน จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้

ทักษะของตนเอง โดยไม่มีหลักสูตร ไม่มีรูปแบบการเรียนที่เฉพาะ ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน จึงส่งผลให้ไม่ได้รับความสนใจจากเด็กและเยาวชนแต่อาจจะเลือกเรียนเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนปรกติได้ เช่น เรียนทำอาหาร เรียนร้องเพลง เป็นต้น (ภาพ ๑) จากผลของการเลือกเรียนสายสามัญเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้สาขาวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ เป็นที่นิยมของเด็กและเยาวชน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่เน้นเรียนเกี่ยวกับการคิด การคำนวณ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต กำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐาน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล ร่องลงมาเป็นภาษาต่าง ๆ (ศิลป์ภาษา) สาขากฎหมาย และสาขาคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓, ๑๑.๔ และ ๘.๙ ตามลำดับ (ภาพ ๒)

ภาพ ๑ ผลสำรวจเรื่องแผนการสอน

ภาพ ๒ ผลสำรวจสาขาวิชาที่สนใจ

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่คล้ายกันกับของไทย โดยจีนแบ่งระบบการศึกษาออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ป.๑ - ม.๖) การศึกษาด้านวิชาชีพ การศึกษาระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรัฐบาลจีนจะให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก สิ่งสำคัญของการเรียนการสอนจะเข้มข้นขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน วิชาพื้นฐานที่เด็กจีนจะต้องเรียน คือ ภาษาจีน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จริยธรรม พลศึกษา และวิชาภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่คล้ายคลึงกันกับประเทศไทยและประเทศจีนยังมีการสนับสนุนการใช้ Ed-Tech หรือ Education Technology ที่มาพร้อมกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอน นอกจากวิชาพื้นฐานแล้ว หลักสูตรปัจจุบันยังเน้นความยืดหยุ่น สามารถปรับเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเพื่อไม่ให้เด็กตกกระแสมองโลก ตัวอย่างเช่น วิชาการเขียนโปรแกรม หรือ Coding เพื่อให้เด็กเรียนรู้ชุดคำสั่งของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ชุดข้อมูลจะถูกบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน

เพื่อให้เด็กฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีการรู้จักวางแผน และรู้จักจับประเด็นได้แก่ขึ้น รวมทั้งการสอดแทรก วิชาการลงทุน ความรู้ด้านการเงิน-การลงทุน ที่เริ่มมีการสอนในบางโรงเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมไปจนถึงมัธยม เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าเป็นทักษะจำเป็นสำหรับโลกยุคปัจจุบัน จากรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ส่งผลให้ผลการประเมิน PISA ในปี ๒๐๑๔ นักเรียนจากจีน ๔ มณฑล และสิงคโปร์ มีคะแนนทั้ง ๓ ด้านสูงที่สุด (ภาพ ๓) การประเมิน PISA ประกอบด้วย การประเมิน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินของนักเรียนไทยกับผล PISA ในปี ๒๐๑๕ พบว่า คะแนนด้านการอ่านลดลง ๑๖ คะแนน ส่วนคะแนนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้น ๓ คะแนน และ ๔ คะแนน ตามลำดับ

คะแนนเฉลี่ย

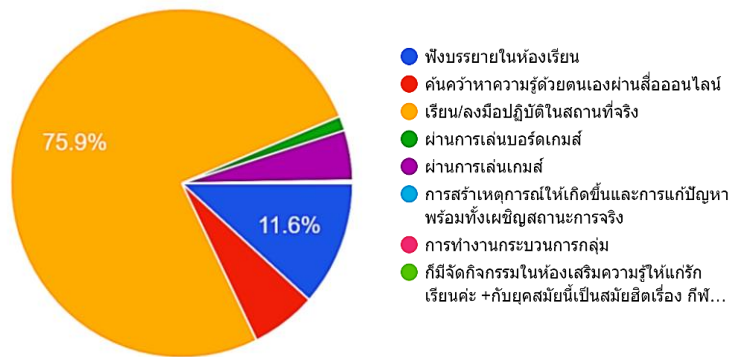

*จีนเข้าร่วมโครงการ PISA 2018 เฉพาะใน 4 มณฑล ได้แก่ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เจียงซู และเจ้อเจียง

ภาพ ๓ ผลคะแนนการสอบ PISA ปี ๒๐๑๔

เมื่อถามถึงเหตุผลที่เด็กและเยาวชนเลือกเรียนในสาขาที่ตนเองสนใจนั้น โดยร้อยละ ๓๙.๙ เลือกเรียนในสาขานั้น ๆ เพื่อทำตามความฝันของตนเอง ร้อยละ ๓๗.๗ เลือกเรียนเพราะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพที่ตนสนใจในอนาคตได้ และร้อยละ ๑๔.๓ เลือกเรียนเพราะเป็นสาขาเฉพาะที่ต้องนำไปใช้เพื่อศึกษาต่อ จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยเลือกเรียนในสาขาที่ตนสนใจ

ด้วยเหตุผลหลัก ๆ คือ นำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ไปใช้ในการทำตามความฝัน การศึกษาต่อ และไปประกอบอาชีพของตนเองในอนาคต ดังนั้น รูปแบบการเรียน การสอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญ เพราะผู้เรียนจะเข้าใจ หรือไม่เข้าใจนั้นก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้สอนต้องมีการใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไปตามช่วงอายุและระดับชั้นของ การศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อเด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัย รูปแบบการเรียนการสอนที่เด็กและเยาวชนไทยต้องการมากที่สุด คือ การเรียน การสอนแบบลงมือปฏิบัติในสถานที่จริง คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๙ รองลงมา คือ การฟังบรรยายในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ (ภาพ ๔)

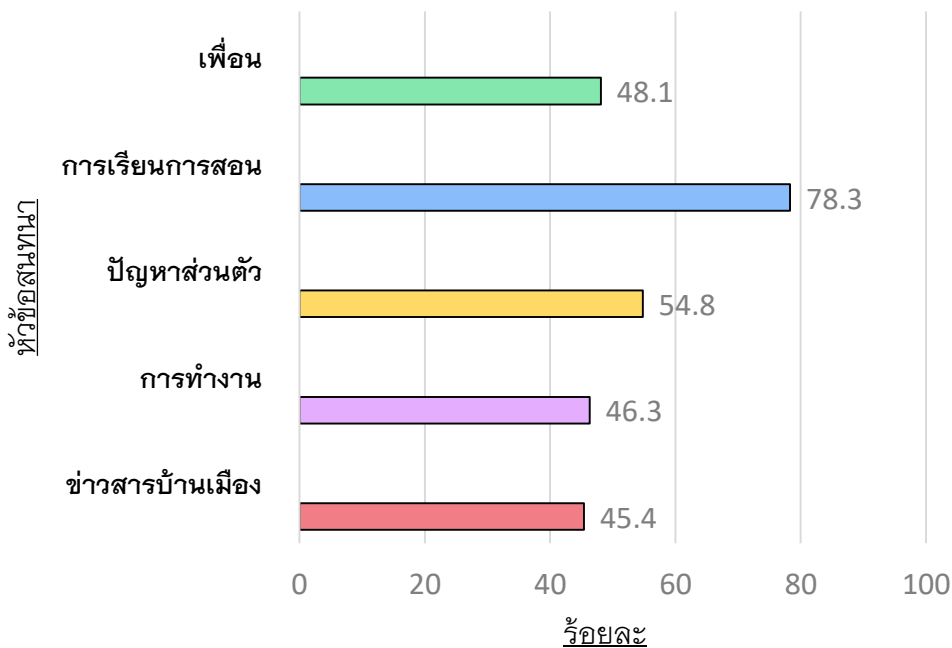

ภาพ ๔ ผลสำรวจรูปแบบการเรียนการสอนที่ชื่นชอบ

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอนแบบ การบรรยายในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนเป็น ผู้บรรยาย เด็กเป็นผู้รับฟังและบันทึกข้อมูล จัดเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม ที่ผู้สอนนิยมใช้กัน พบว่า ไม่ได้เป็น ที่ต้องการหรือชื่นชอบของเด็กและเยาวชน ไทยในยุคปัจจุบันมากนัก หากผู้สอนปรับ การสอนโดยให้เด็ก และเยาวชน ได้ลงมือปฏิบัติ ได้พาไปเรียนรู้ในสถานที่ จริงเด็กและเยาวชนจะชื่นชอบรูปแบบ การเรียนการสอนแบบนี้มากกว่า และคาดว่าเด็กและเยาวชนจะให้ความสนใจต่อการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

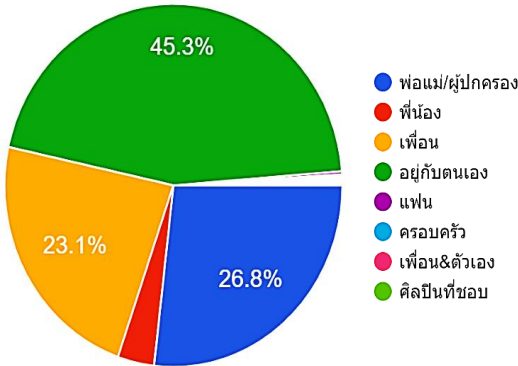
เด็กและเยาวชนไทยมักใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมอยู่ในโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมหลักเป็นเรื่องกิจกรรมของการเรียนการสอน แต่นอกเหนือจากเวลาเรียน เด็กและเยาวชนที่นั่งเรียนอยู่ภายในห้องเรียนเดียวกันย่อมมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องราวที่ตนเองได้พบเจอกันในแต่ละวัน จากการสำรวจ พบว่า บทสนทนาที่เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่มักใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากัน ๕ อันดับแรก ได้แก่ เรื่องการเรียนการสอน ปัญหาส่วนตัว เรื่องเพื่อน การทำงาน และข้อมูลข่าวสารบ้านเมือง คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓, ๕๔.๘, ๔๘.๑, ๔๖.๓ และ ๔๕.๔ ตามลำดับ และพบว่า เรื่องของยาเสพติดกับเรื่องของการพนัน (ร้อยละ ๕.๔ และ ๔.๘ ตามลำดับ) เป็นหัวข้อสนทนาที่เด็กและเยาวชนไทยไม่นิยมนำมาใช้เป็นหัวข้อระหว่างการสนทนากัน อาจเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความคิดทางกฎหมาย จึงทำให้เป็นหัวข้อสนทนาที่เด็กและเยาวชนไทยนำมาพูดคุยกัน (ภาพ ๕)

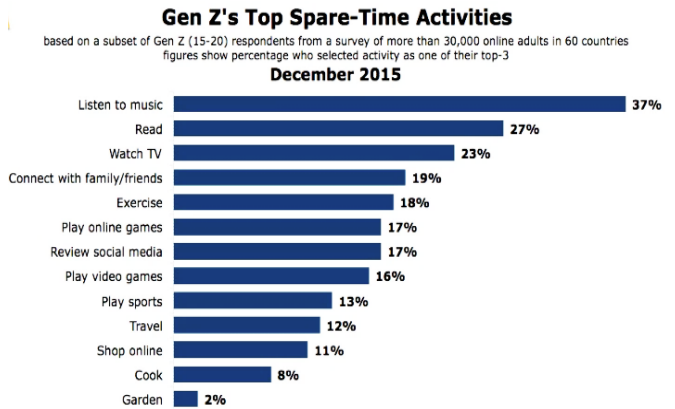
ภาพ ๕ หัวข้อสนทนาที่เด็กและเยาวชนนิยมใช้ในการพูดคุย

เวลารว่างนอกเหนือจากเวลาเรียน ผู้สำรวจอยากทราบว่า เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่จะใช้เวลารว่างของตนเองทำอะไร อย่างไรบ้าง จากการผลสำรวจ พบว่า เด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างที่มี **อยู่กับตนเอง** มากกว่าจะใช้เวลารว่างทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓ รองลงมาจะใช้เวลารว่างอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและเพื่อน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘ และ ๒๓.๑ ตามลำดับ (ภาพ ๖)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือใช้เป็นประจำ และใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่ในโลกออนไลน์ ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้น้อยแต่กลับใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับตนเองมากขึ้น โดยกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่ชื่นชอบที่จะทำกัน ๓ อันดับแรก คือ การฟังเพลง ดูหนังดูซีรีส์ และเล่น Social Network คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕, ๕๔.๓/ และ ๕๒.๓ ของจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ตามลำดับ

ภาพ ๖ ผลสำรวจการใช้เวลาว่างของเด็ก เยาวชนไทย

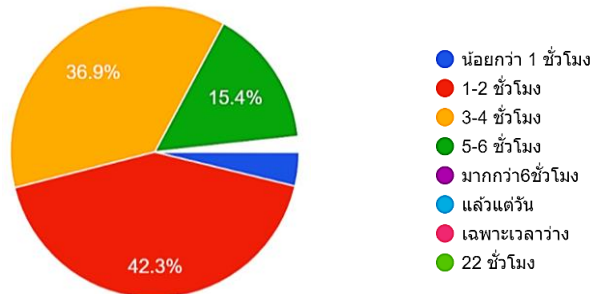

ภาพ ๗ แสดงผลสำรวจของ Nielsen ในการใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชน ของต่างประเทศไทย

ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจกิจกรรมยามว่างของวัยรุ่นในต่างประเทศ ที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๒๐ ปี ใน ๖๐ ประเทศ มากกว่า ๓๐,๐๐๐ คนของ Nielsen บนเว็บไซต์ Marketingcharts.com พบว่า เด็กและเยาวชนนิยมการฟังเพลง มากที่สุด รองลงมา คือ อ่านหนังสือและดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ ๓๓/, ๒๓/ และ ๒๓ ตามลำดับ (ภาพ ๗)

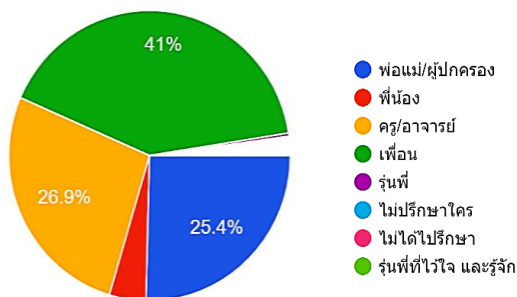

เวลาที่เขามักใช้ในการทำกิจกรรมที่เขาสนใจ โดยส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ ๑-๒ ชั่วโมง/วัน รองลงมา คือ ๓-๔ ชั่วโมง/วัน และ ๕-๖ ชั่วโมง/วัน ตามลำดับ (ภาพ ๘) ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สถานที่ที่เด็กและเยาวชนไทยชอบใช้เวลาว่างของตนเองมากที่สุด คือ การอยู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๑ รองลงมา คือ การไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา และสวนสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕, ๔๗.๗, ๔๔.๕, ๒๗.๖ และ ๒๗.๕ ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ตามลำดับ

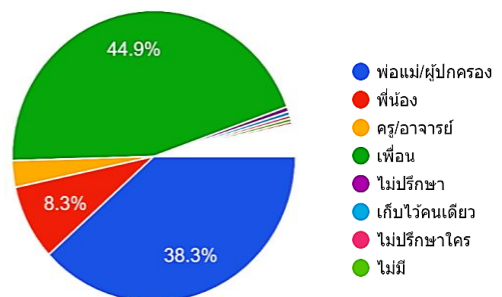

ภาพ ๘ ผลสำรวจการเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม (ชั่วโมง/วัน)

เมื่อถามถึงปัญหาที่เด็กและเยาวชนไทยพบ เช่น เรื่องการเรียน และปัญหาเรื่องส่วนตัว ซึ่งเป็นปัญหาที่เด็กหลาย ๆ คนต้องเคยพบเจอในชีวิตประจำวัน ทางผู้สำรวจต้องการทราบว่าเมื่อเขาพบเจอปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น บุคคลที่เขานึกถึงและเลือกที่จะขอคำปรึกษาส่วนใหญ่เป็นใคร ในส่วนเรื่องการเรียนนั้น พบว่าเมื่อเด็กและเยาวชนไทยมีปัญหาเรื่องการเรียน เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่เลือกปรึกษาเพื่อนมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ เลือกปรึกษาครู-อาจารย์ พ่อแม่-ผู้ปกครอง เป็นลำดับถัดมา (ร้อยละ ๒๖.๙ และ ๒๕.๔ ตามลำดับ) (ภาพ ๙) เช่นเดียวกันกับปัญหาเรื่องส่วนตัว เด็กและเยาวชนไทยเลือกที่จะปรึกษาเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๙ รองลงมา คือ ปรึกษาพ่อแม่-ผู้ปกครอง และพี่น้อง (ร้อยละ ๓๘.๓ และ ๘.๓ ตามลำดับ) (ภาพ ๑๐)

ภาพ ๙ เมื่อมีปัญหาเรื่องการเรียน บุคคลที่เขาเลือกปรึกษา

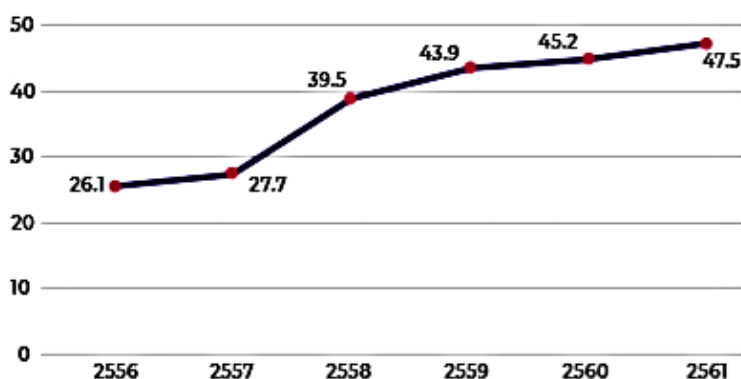

ภาพ ๑๐ เมื่อมีปัญหาเรื่องส่วนตัว บุคคลที่เขาเลือกปรึกษา

ด้านที่ ๒ : ด้านการใช้สื่อออนไลน์

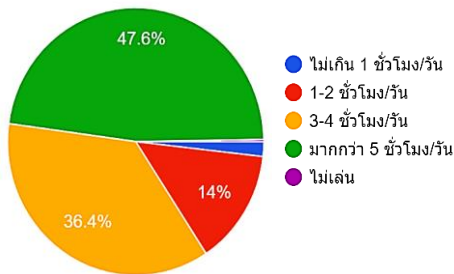
การใช้สื่อออนไลน์เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจการสำรวจครั้งนี้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนไทยในยุคปัจจุบันมากที่สุด เนื่องด้วยสังคมในยุคปัจจุบันกำลังมุ่งสู่สังคมแบบดิจิทัล ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น โลกออนไลน์เป็นแหล่งรวมความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ มากมาย มีเนื้อหาทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี ขึ้นอยู่กับว่าเด็กและเยาวชนไทยจะเลือกค้นหาข้อมูลในด้านไหน หากเด็กเลือกที่จะหาข้อมูลและเสพเนื้อหาในส่วนที่ไม่ดี เช่น การซื้อขายสิ่งเสพติด การพนันบนโลกออนไลน์ การขายบริการ เป็นต้น ถ้าเด็กและเยาวชนขาดความรู้ ความเข้าใจอันดี และเลือกเสพแต่ข้อมูลเนื้อหาในส่วนที่ไม่ดีอาจก่อให้เกิดปัญหาในระยะยาวได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล ช่วยเหลือ ป้องกัน เด็กและเยาวชนไทยในเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ ผู้สำรวจจึงทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการใช้สื่อออนไลน์ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายในการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ หรือ Thailand Internet User Behavior ๒๐๑๙ ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ (EDTA) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า คนไทยมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้ปัจจุบันไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ๔๗.๕ ล้านคนของจำนวนประชากรทั้งหมด และมีแนวโน้มว่าจำนวนของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (ภาพ ๑๑)

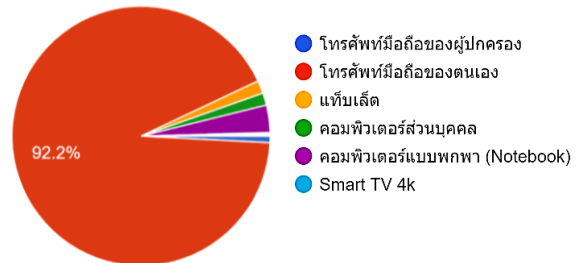

ภาพ ๑๑ จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี ๒๕๕๖-๒๕๖๑ (ล้านคน)

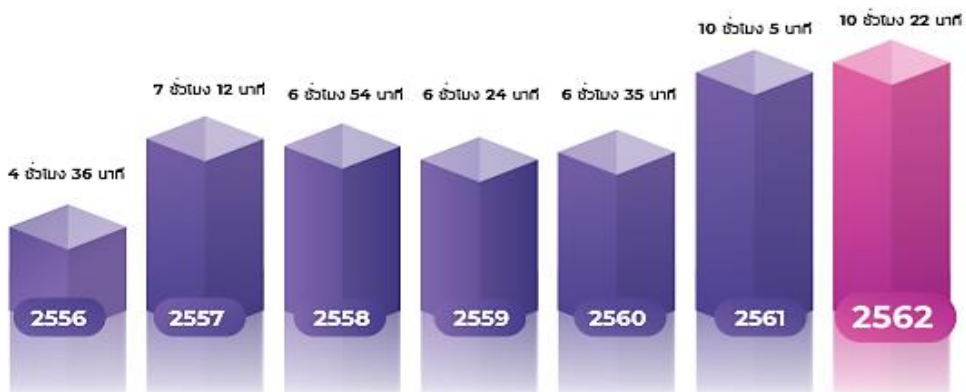
จากผู้ตอบแบบสำรวจที่เป็นเด็กและเยาวชนจำนวน ๑,๑๑๘ คน พบว่า เวลาส่วนใหญ่ที่เด็กและเยาวชนไทยใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ต เฉลี่ยวันละ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖ รองลงมา คือ ๓-๔ ชั่วโมง/วัน และพบว่า มีเพียง ร้อยละ ๑.๘ เท่านั้น ที่ใช้เวลาเล่นอินเทอร์เน็ต ไม่เกิน ๑ ชั่วโมง/วัน และร้อยละ ๐.๓ ที่ไม่เล่นอินเทอร์เน็ตเลย (ภาพ ๑๒) ผลการสำรวจ พบว่า สอดคล้องกับผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ ของ EDTA ที่พบว่า จำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปี ๒๕๖๒ พบว่า ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ใช้เวลาเฉลี่ย ๑๐ ชั่วโมง ๒๒ นาทีต่อวัน (ภาพ ๑๔) โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๔.๕% ต่อปี ซึ่งถือว่าเป็นอัตราการเติบโตที่ค่อนข้างสูง ส่วนหนึ่งมาจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ซึ่งอุปกรณ์ส่วนใหญ่ที่เด็กนิยมใช้ในการเล่น คือ โทรศัพท์มือถือของตนเอง คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ (ภาพ ๑๓) สถานที่ที่ใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะเล่นอยู่ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๑

ภาพ ๑๒ แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ต

ภาพ ๑๓ แสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ต

ภาพ ๑๔ จำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย เปรียบเทียบระหว่างปี ๒๕๕๖-๒๕๖๒

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเล่นอินเทอร์เน็ตมากกว่าการทำกิจกรรม หรือการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง เนื่องจากเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือใช้เป็นคนเอง การสมัครใช้งานอินเทอร์เน็ตสามารถสมัครได้ด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากพ่อแม่-ผู้ปกครองก่อน ผู้ที่มีพฤติกรรมติดการใช้อินเทอร์เน็ตจะมีลักษณะแยกตัวไม่สนใจร่วมกิจกรรมของครอบครัว แต่จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโลกออนไลน์(ปรากฏการณ์ ๒๕๔๘) บางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าวกับผู้ปกครอง ไม่มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ละเอียดสุขภาพ และใช้จ่ายเงินไปกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบัน พบว่า มีเครือข่ายมือถือหลายเครือข่ายที่เสนอโปรโมชั่นการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีราคาค่าสมัครอินเทอร์เน็ตไม่ค่อยสูงมาก เป็นราคาที่เด็กและเยาวชนไทยสามารถจับต้องและจ่ายได้ จากการสำรวจ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายไปกับค่าอินเทอร์เน็ตอยู่ที่เดือนละ ๑๐๑-๓๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐ รองลงมา คือ เดือนละ ๓๐๑-๕๐๐ บาท และมากกว่า ๕๐๐ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔ และ ๒๕.๙ ตามลำดับ อีกทั้ง กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่บนโลกออนไลน์ยังคงมีเนื้อหาให้เลือกมากมาย มีแหล่งความบันเทิงและความรู้ให้สืบค้นและหาคำตอบได้หลากหลาย ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทยเลือกที่จะค้นหาข้อมูลและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโลกออนไลน์มากกว่าค้นหาคำตอบ หาข้อมูลจากบุคคลรอบตัว จากการสำรวจ พบว่า กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนไทยนิยมเข้าใช้งาน ๓ อันดับแรก ได้แก่ YouTube, Facebook และ Instagram คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๑, ๘๙.๔ และ ๗๓.๓ ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมดตามลำดับ

อันดับ ๑ YouTube
(๙๑.๑%)

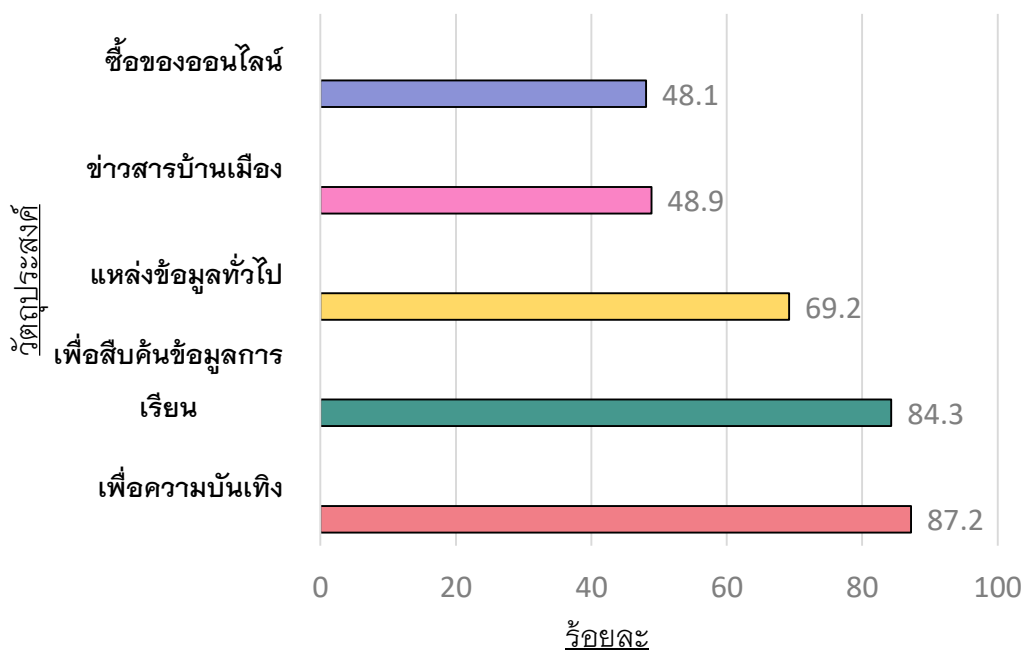

อันดับ ๒ Facebook
(๘๙.๔%)

อันดับ ๓ Instagram
(๗๓.๓%)

วัตถุประสงค์ที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ใช้งานอินเทอร์เน็ต ๕ อันดับแรก คือ ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความบันเทิง สร้างความสุขให้ตนเอง เพื่อสืบค้นหาข้อมูลด้านการเรียน-การศึกษา ใช้เป็นแหล่งของความรู้ทั่ว ๆ ไป ติดตามข่าวสารบ้านเมือง และชื่อของออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๒, ๘๔.๓, ๖๙.๒, ๔๘.๙ และ ๔๑.๐ ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ตามลำดับ (ภาพ ๑๕) และยังมีข้อมูลที่น่าสนใจ คือ เด็กและเยาวชนไทยที่ตอบแบบสำรวจ ๑๕๗ คน จาก ๑,๑๑๘ คน ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความสัมพันธ์-หาคู่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่-ผู้ปกครองต้องคอยสอดส่องดูแลบุตรหลานที่อยู่ในความดูแลของท่าน ซึ่งบางคนอาจจะยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือยังคงรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพื่อที่บุตรหลานของท่านจะไม่ให้ถูกคนแปลกหน้าหรือผู้ที่คิดไม่ดี หลอกหลอน ล่อลวง หรือกระทำการอันใดที่มันไม่ดีได้

ภาพ ๑๕ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ต

ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ ของ EDTA พบว่า กิจกรรมออนไลน์ยอดนิยม ๕ อันดับแรก ได้แก่ ใช้ Social Media คิดเป็น ๙๑.๒% รองลงมาคือ ดูหนัง-ฟังเพลงออนไลน์ คิดเป็น ๗๑.๒% ค้นหาข้อมูลออนไลน์ คิดเป็น ๗๐.๓% รับ-ส่งอีเมล คิดเป็น ๖๒.๕% และชำระเงินออนไลน์ คิดเป็น ๖๐.๖% (ภาพ ๑๖)

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ใช้เพื่อสร้างความบันเทิงจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นจะต้องกระตุ้นให้เกิดการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อย่างสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เช่น เพื่อการเรียนรู้ เพื่อสร้างรายได้ เป็นต้น

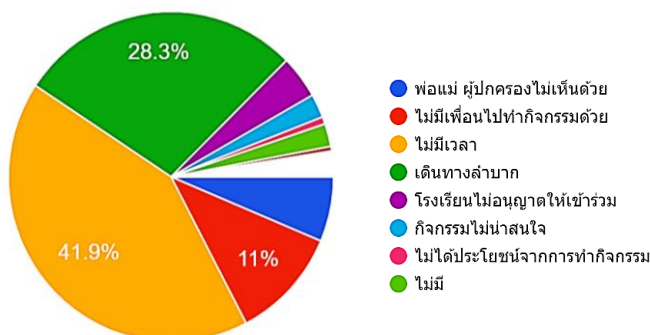

ภาพ ๑๖ กิจกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต จากผลการสำรวจข้อมูลของ EDTA

ด้านที่ ๓ : การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพื่อสร้างคุณประโยชน์ ทำกิจกรรมจิตอาสา การพัฒนาชุมชน เป็นอีกหนึ่งบทบาทที่เด็กและเยาวชนไทยให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนไทยจะได้ใช้เวลาว่างที่มีมาสร้างสิ่งดี ๆ ให้สังคม ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ได้พบเจอผู้คนหลากหลาย และยังสามารถทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอีกด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับงานด้านการส่งเสริม การช่วยเหลือ และการพัฒนาสังคม มีการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้การดูแลของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้แก่ กิจกรรมของ “สภาเด็กและเยาวชน” ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมอยู่ทั่วประเทศ โดยมีการดำเนินกิจกรรมทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ จากผลสำรวจ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยผู้ตอบแบบสำรวจ

จำนวน ๘๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๔ เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๙ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดขึ้น รองลงมา คือ การลงพื้นที่ทำกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดของตนเอง เมื่อถามถึงความถี่ของการเข้าร่วม พบว่า ร้อยละ ๑๗.๓ เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดขึ้น มากกว่า ๑๐ ครั้งขึ้นไป และ ร้อยละ ๖๑.๔ เคยเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า ๕ ครั้ง

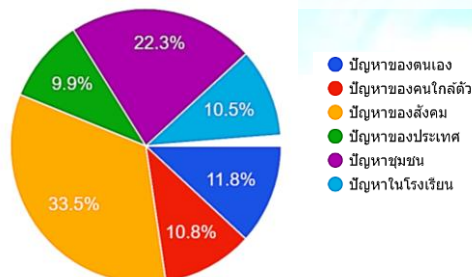

ภาพ ๑๗ อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องเป็นเพราะเหตุใด พบว่า อุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง หรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกครั้ง สืบเนื่องมาจาก “ไม่มีเวลา” คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๙ รองลงมาคือ เดินทางลำบากและไม่มีเพื่อนไปทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓ และ ๑๑.๐ ตามลำดับ (ภาพ ๑๗) การที่เด็กเยาวชนไม่มีเวลามาเข้าร่วมกิจกรรมอาจเป็นเพราะสิ่งสำคัญที่สุดของเด็กและเยาวชน คือ การเรียน หากเด็กและเยาวชนติดภารกิจของการเรียนก็จะทำให้เขาไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ และในบางครั้งกิจกรรมที่กระทรวงฯ ดำเนินการจัดขึ้นตรงกับวันเปิดเรียนจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถเข้าร่วมได้

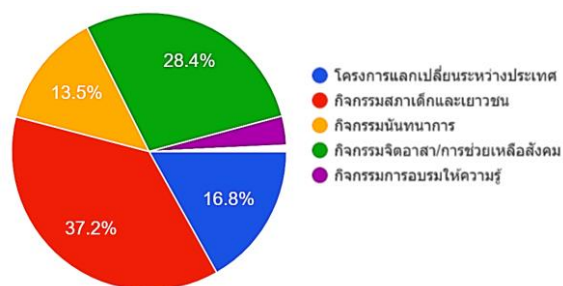

เด็กและเยาวชนสนใจที่จะแก้ไขปัญหาลังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕ รองลงมาเป็นเรื่องของปัญหาในชุมชน ปัญหาของตนเอง ปัญหาของคนใกล้ตัว ปัญหาในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓, ๑๑.๘, ๑๐.๘ และ ๑๐.๕ ตามลำดับ (ภาพ ๑๘)

ภาพ ๑๘ อยากแก้ปัญหาระดับใดมากที่สุด

จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เกิดอยู่รอบ ๆ ตัวของเด็กและเยาวชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังนั้นในทุก ๆ ครั้งที่มีการดำเนินการเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาดัง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรที่จะรับฟังความคิดเห็นในส่วนของเด็กและเยาวชนด้วย จากการสำรวจ พบว่า ปัญหาทางสังคมที่เด็กและเยาวชนไทยให้ความสนใจและอยากแก้ไขมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ ปัญหาคุณภาพการศึกษา สิทธิมนุษยชน และศักยภาพของเด็กและเยาวชน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓, ๔๖.๘ และ ๔๑.๖ ตามลำดับ ในเรื่องปัญหาของการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนจะเป็นในส่วนของความต้องการให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการแข่งขันกับผู้อื่น พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และการใช้ชีวิตในสังคมอย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นหนึ่งในบทบาทหน้าที่ของกรมกิจการเด็กและเยาวชนที่ต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยของเรามีศักยภาพและมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อไป

ภาพ ๑๙ รูปแบบกิจกรรมที่สนใจ

เมื่อถามถึงความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ร้อยละ ๙๗.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดขึ้น และมีเพียงร้อยละ ๒.๗ เท่านั้นที่ไม่สนใจจะเข้าร่วม รูปแบบของกิจกรรม ที่เด็กและเยาวชนให้ความสนใจมากที่สุด เป็นกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒ รองลงมาเป็นกิจกรรมจิตอาสา-การช่วยเหลือสังคม โครงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรม การอบรมให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔, ๑๖.๘, ๑๓.๕ และ ๓.๔ ตามลำดับ (ภาพ ๑๙) ซึ่งเหตุผลหลัก ๆ ที่เด็กและเยาวชนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมก็เพื่อ ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๖ ของผู้ตอบแบบสำรวจ ทั้งหมด รองลงมา คือ ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาสังคม ได้พบปะผู้คน-ได้เจอเพื่อนใหม่ และได้ทำกิจกรรมสนุก ๆ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๖, ๗๐.๘ และ ๖๗.๙ ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ดังนั้น กรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลงานด้านเด็กและเยาวชนจึงควรเลือกกิจกรรม รวมทั้ง รูปแบบของกิจกรรมตามความเหมาะสมและสนใจของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

